

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi se ne
prijemajo.

Oznanila se prijemljejo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Izhaja
1. in 16. vsakega mesca
in velja s poštnino vred
in v Mariboru z pošiljanjem
na dom
za celo leto . 2 fl.
„ pol „ . 1 fl.
„ 1/4 „ . 50 k.
Brez poštnine in
pošiljanja 1 fl. 80 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 8 k.

Štv. 7.

V Mariboru 16. aprila 1867.

Tečaj I.

Nekaj za vsakdanjo rabo.

„Mi smo sklenili obrniti se še enkrat do Svojega naroda.“ S temi besedami so svitli naš cesar 1. marca t. l. razpustili deželne zборе v Pragi, Brnu in Ljubljani, in zavekali nove volitve. S tem so dobili slovanski narodi tikraj Litve zopet nekoliko svoje osode v lastne roke. In zdaj ko so volitve končane, smemo ponosno reči, da so narodi dobro gospodarili s talentom, kterega jim je bil cesar izročil. Da si ravno je vlada s svojimi privrženci, s plačanimi uradniki in gospodovanjateljimi ptujci, vse žile napenjala, da bi zadušila pravi glas in resnično voljo naroda; osramotila je stanovitnost našega ljudstva vse prizadevanje vladino: narod je govoril svojemu cesarju, kakor je čutil in mislil, kakor je bil prepričan.

Res bil je hud boj. Ali boj je bil narodu na korist, kajti videl je, da zamore stati na svojih nogah, da je kos oskrbljevati sam svoje zadeve, spoznal je z eno besedo: da je polnoleten. Pa Bog ne daj, da bi le pri spoznanju ostalo; to spoznanje naj nas timveč spodbuja, da bomo v prihodnje svoje reči res tudi sami oskrbovali, da bomo tudi sami za se delali.

Pa nam brž ko ne kdo poreče: Saj smo si izvolili poslancev, do kterih imamo zaupanje; naj nam toti napravijo dobrih in pravičnih postav; vlada pa naj jih vestno spolnuje in izvršuje. — Ali ljubi prijatelj, ne čutiš, da si dal zopet svojo osodo iz rok! Ali ne čutiš, kako močno diše te besede zopet po tistej nesrečnej navadi, vsled ktere smo vselej in povsodi le vlado na pomoč klicali? Vlada pa to navado opazivša ni se pustila dvakrat prositi. Zdela si je edino- in vse mogočna, menila je, da je ni sreče, kjer jej ni ona s svojimi ukazi, povelji, postavami odprla vrat. Tako je prišlo, da ni nekdanj človek drugega posla imel, kakor od ranega jutra do poznega večera zaukaze spolnovati; in gorje mu, če jih ni spolnil! Ti zaukazi so do male pike določevali, kako se mora vsaki stan nositi, kaj sme kteri rokodelc delati, po čem sme živež kupovati in prodajati, koliko plačila se mora dajati delavcem in družinčtom, velevati so celo, kake jedi smeš kuhati in koliko gostov povabiti k krstu, ženitovanju ali pogrebu. Toliko postav tirjalo je tudi dosti uradnikov. Teh je naraslo na zadnje toliko, da se jim ni moglo več na prste gledati in dasiravno so državi neizmerno veliko stali, so le redko kdaj to dosegli, za kar so bili namenjeni — za obči blagor. Pri takem ravnanju je naša država vedno bolj pešala. Narodi sami so to že dolgo čutili, prav očevidno in tudi zunanje pokazalo se je to pri zadnjih dveh vojskah l. 1859 in 1866. Naš cesar spoznali so tudi sami, da tako se ne sme in ne more več gospodariti.

Z diplomom (pismom) od 20. oktobra 1860 oklicali so toraj za celo Avstrijo vstavo, to je: ustanovili so, da odsihmal nima v Avstrii nič več postava biti, cesar ne bi od ljudstva izbrani poslanci sklenili in cesar potrdil. Oblast postave dajati deli toraj odsihmal prav za prav cesar s svojimi ljudstvi. Pa tudi oblast tako napravljene postave spolnovati ali izvrševati so cesar vladi nekoliko prikrajšali in mnogo takega posla izročili srenjam ali občnam, okrajnim zastopništvom in deželnim zborom. Cesar sam so toraj vladi odvzeli nekoliko njene moči in jo izročili svojim narodom: cesar sam nas toraj vabijo, da vadimo in skušamo svoje moti, t. j. da delamo.

Toliko kar se tiče vlade.

Rekli smo zgoraj, da se bojimo tudi vgovora: „Saj smo si izvolili poslancev, do kterih imamo zaupanje; naj nam toti napravijo dobrih in pravičnih postav.“ Res bi nam taki vgovor ne bil po volji, ker nam to vedno sklicovanje na druge nikakor ne more biti všeč. Poslanci so sicer res naši in če izvzamemo Koroške Slovence, moremo in moramo ž njimi zadovoljni biti. Da kažemo do njih zasluženo zaupanje, je lepo, bo njih same tudi veselilo ter jim obili trud in bridke ure, ki jih bodo doživeli poganjaje se za naše pravice, vsaj nekoliko povrnilo in olajšalo. Pričakovati pa vse le od njih, pa držati križen roke, bi bilo krivično, ker bi mi od njih zahtevali, kar pretega njih moči in cesar sami storiti nečemo. Oni nam zamorejo odstraniti postave, ki so nam škodljive, napraviti drugih, ki nam bodo na korist. Sami pa se moramo teh postav posluževati, tirjati, kedar pridemo ž njimi v dotiko, tudi od drugih, da jih spolnujejo. Kaj bi nam pomagalo, ko bi nam poslanci še tako lepo pot napravili in vgladili, ko bi pa mi ne hteli po njej hoditi? V kratkem bi jo zopet trava zarasla. Kaj bi nam koristile še tako dobre postave, še tako imenitne pravice, če bi jih pa mi puščali trohneti na papirju.

Če končno še premislimo, da srenje nekoliko še niso tako urejene, kakor bi imele biti in da ima njih delokrog precej ozke meje; če premislimo, da o okrajnih zastopništvih še ploh ne vemo prav ali so miš ali ptič in da, kakor so zdaj sestavljena, mi Slovenci kar nič dobrega od njih pričakovati ne moremo, nam ne ostane, če hočemo svoje reči na bolje spraviti, nič drugega kakor lastna pomoč. In ne branimo se je, saj nam že prigovor pravi: Kdor si pomaga sam, temu pomaga Bog!

Izposlovali so nam naši zagovorniki po zborih in časopisih nekoliko koristnih pravic. Da te ne ostanejo samo črka na papirju, bode si trudil „Slovenski gospodar“ v prihodnjih listih vzbuditi Vašo ljubezen do njih.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

III. v dele zarodnega lesa:

a) Oke ali popki so jajčasti izrastki na bunki ali kolencu rozge, v njezne znotraj zelene, zunaj rjave listke zamotani. Črez to je še neka volnata prevleka, ktera je mraza varuje.

Oke so trojne:

1. lesne; te so male špičaste, plošnate in bolj skrčene, ktere samo listje in mladice brez grozdja poganjajo.
2. plodne, te so bolj široke, kakor okrogle skoraj štiri-voglata dobro dozorjene in čvrste. Tote dajo grozdje.
3. slepe ali speče, če so na starem lesu ali poleg plodnih ok, ktere še le v drugem letu, kako rozgo z plodnimi okami pognati morejo.

Rozge z kratkimi kolenci, gostimi očesi in čvrstim lesom so naj pripravnejše za sajenje, kolče, ključe. Vendar se skoro vsako trsovo pleme drugače razsaja; nektero močno, drugo slabo, nektero rano, drugo pozno žene.

Oke ali popki se navadno takole izcimajo:

Kedar se spomladi oči napuejo, so v mrazu in mokroti zelo občutljive in prav rahlo stoje, da lahko odletijo. Od znotraj že skrivajo prihodnji sad to je kavernke in listje.

Kedar bolj požene, se razvije prvi list večidel z lesnim očesom, drugi in tretji list z prvim naj lepšim grozdličem.

Pri grozdju in škremplah je list na drugi strani iste bunkice in nosi za prihodnje leto na dnu lesne oke. Kedar se mladje prikaže je spomladni zrak še navadno hladen in prvo listje malo, toraj rastle še počasno in zato so prvi kolenci naj krajši in oke na teh naj slabejše večidel lesne. Le če je vreme prav ugodno in toplo, postane že druga oka plodna in potem vsaka druga do sedme in osme. Če pa vročina rastle preveč pospešuje, je manj plodnih ok, ker rozga hitro raste ter le lesene oke dobiva. Zato si lahko razjasnimo, zakaj v mokrotnem vremenu v hladni, mokri zemlji ali senci rožje sicer debelo, pa puhlo z dolgimi kolenci z neplodnimi okami, na vročih, suhih brežinah pa bolj čvrsto z plodnimi okami vzraste.

Umetno obdelovanje je dobra rez, plétev, gnojenje i. t. d. Zatiranje očes do 2 ali 3 srednjih premeni lesne oke v plodne, nasproti pa naredi tudi preobilni živež plodne oke v lesne. Vendar les spet nastavlja plodne oke. Naj bolj se mora paziti mesca julija in avgusta, da se trta dobro oskrbuje in opleva, ker takrat dobi trs, kakor tudi drevje svoje plodne popke, ki so v začetku na dnu listne petlje dobro zavarovani.

(Dalje prihodnjič.)

Sadite sadunosno drevje.

Prav veselo je hoditi po krajih, kjer je videti, kako umni gospodarji materi zemlji vedo prijeten obraz dajati in si ob enem največji dobiček iz nje potegovati: niti ped zemlje ne pustijo brez koristi! To je veselo, to je podučivo. Toda žalibože, veliko ljudi, celo gospodarjev in posestnikov, prostih in izobraženih vidi in gleda, ja občuduje in strmi nad krasoto drevorednega sadunosnika mnogih modrih in skrbnih gospodarjev, kako si vedo v hasek obrniti vsak prostor svoje zemlje ne le, da vinograde lepo obdelujejo in gozde s sajenjem, kjer se da v starem gozdu, zgostujejo, travnike in njive zboljšujejo, marveč vsak brežni položaj si vedo ozalšati s sadunosnim drevjem tako, da imajo od spomladi do pozne jeseni vedno žlahno sadje za vživati, sušiti, tolči, piti in za jesih, za prodajo surovo ali posušeno, k temu še ne kasno živini pokladati in kositi trave, ktera sicer ne bi rastla zavoljo ognjenih solnčnih žarkov poletnih in slabe pečene zemlje, raste vendar, ker ji drevje sadunosno senco dela; in vendar jim ne pride v glavo: pojdi, in stori tudi tako! Znan mi je nek gospodar, ki je lani, kakor pravijo, 100 štrtinjakov a po 10 f. iz začetka mešanekarjev prodajal, kar znese 1000 f. pozneje pa za 15 in celo po 20 f. štrtinjak! —

Al to ni nič? Morda porečeš: V ščavniškem dolu drevje ne stori, pozebe. Pokaži mi pred koliko si že umno sadunosnega drevja zasadil, in potlej ga pametno oskrboval! Pod pazduho ti vsa tvoja sadunosna drevesca snosim, in ob Janževem ne bom imel velikega kresa. — Zato, dragi moj! ne mlati prazne slame. Vedi, pri nas povsod drevje raste celo na strehi, ako se umno zasajuje in glešta! Vem, da zares po ščavniškem dolu ostro sapa po zimi brije in vsakokrat sem hitel in podvojil korake po ščavniškem dolu, kedarkoli me je dolžnost klicala. — Toda glej, hrastja je največ in najlepšega po ščavniškem dolu! Znano pa je, da tudi hrastje rado pozebe, ali od prevelikega mraza poka, in je potem „mrazasto“, kakor pravijo, in vendar je kaj lepo in gladko mlado in staro. V gozdih sem še največ mrazastega hrastja videl, menda bolj rahljega in čutljivega plemena. Tako stari ljudje govorijo, o kojih časih so vse drugačne okoliščine bile, kakor so dandanašnji. Ti pa mladi gospodar ne bodi dosluheno predrto staro kopito — temuč poskušaj in uči se, da te bo lože stalo, in zapomni si sledeče: Ne pusti ne ene pedi zemlje brez koristi! Zasajaj sadunosno drevje raznega plemena in ga ožlahni ali cepi, kadar imaš divjakov, koje si v gredici pred hišo sam lahko iz pešek odgojiš. Potem jih na mestu cepi in še le, ko so en prot debela in blizo sežen visoka drevesca, jih presadi, kjer jih želiš. Sadi pa takole naj si bo svet kakoršnikoli, povsod ti bo rastlo, ako le drevescu primerno podlago napraviš in ima dostojno lego. Nekteri sadijo po vrhu zemlje, kjer je dobra in koreninice zasajajo z dobro prstjo ter kol pristavijo in drevesce privežejo; toda to velja le v dobri in ne presuhi zemlji, inace se koreninice v vroči letini posuše. Drugi narejajo globoke jame že v jeseni 4 do 5 čevljev široke in 3 globoke, ter spomladi jamo z dobro prstjo napolnijo in drevesce blizo pol čevlja globoko vsadijo, kjer je svet kremenast

ali peščen. Kder pa je bolj vlažna zemlja in bolj mokro ko suho, se mora precej visok kup dobre zemlje nanositi in na-nj drevesce zasaditi, da nebo v mokroti. Da ti drevesca ne pozebejo, obvij je v jeseni s slamo, tako jih tudi ob enem pred strupenim zobom zajčinem obvarješ.

Cepi mlade drevesca nizko, le bolj ostarela ali polomljena se više cepijo, ali kdor želi več plemen na enem drevesu imeti, se cepijo veje na kroni še mlade; toda glej, da ti vodene mladike iz divjačine ne rastejo in tako moč cepom ne kradejo in jih oslabujejo v rasti. Sadi jih pa vsikdar v redi; veče drevje više, manjše niže, da jih lože solnce obsijava in eno drugemu sence ne dela. K temu poslu vzemi kole, nastavi jih postavim 3 seznje enega od drugega naravnost. Drugo red ali rajdo spet začni 3 seznje od enih kolov itd. tako dobiš drevored na vse strani od kedarkoli gledaš, kar je jako mično in lepo, ter se drevje bolj razvija, ker ni tako vgnječi in zatuhljeno. Veča drevesa kakor: orehi, kostanji, tudi jablane in hruške večih plemen, se morajo 5 do 6 seznjev sak sebe saditi, le slive storijo v veči tesnobi in v zavetju prav plitvo sajene v prstenini.

Za mero ti naj služi raglja ali špagovina, ktere konca sta štekla privezana za vtikačanje, dokler v nju mesto kol postaviš.

Sadite pa mešanekarje, kosmače, ledronce itd. ki so posebno za prodajo in se dajo tudi najdalje ohraniti. Inace pa domača plemena kakoršna koli, ker je vse za rabo; le lesik ne trpite! Izmed hrušk pa maslenke (Butterbirne), koje lahko sušite ter surove in suhe v bližnje mesto prodajate. To isto velja o slivah.

Zapisujte si pa skrbno pleme ali saj drevesce, kedar ste ga zasadili v gospodarstveno ročno knjigo, da se ve starost in vrednost itd. Taka knjiga za vpisovanje raznih opravil in plačil pridelkov in dohodkov ne sme v nobenem umnem gospodarstvu manjkati: to si zapomnite, ako hočete naprejša ne nazaj; te vam bodo oči odpirale, kakor vinoreju rovoši: red je duša vseh reči!

Sadite toraj pridno sadunosno drevje! Nas že ne bo, pa delo nas bo hvalilo. *Jančar.*

Nekaj za bčelarje.

Medene rastline. Bčele so naj rajše tam, kder najdejo naj več medenih rastlin; bčelarji bi morali toraj za to skrbeti, da bi okol ulnjaka rastlo ko naj več takih rastlin, ktere po mnogih skušnjah imajo naj več voska in meda.

Naj hasnovitejše rastline za bčelarstvo so sledeče rože in cvetje: Klinčeci (Karthäusernelke) melisa, divji in domači timian, gorišica, žalvija, vse sorte grašica in fižola, repine in zeljine sadike, ktere se za seme puščajo in cvetejo in detela; za tem drevesa in grmovje: zelena vrba, vsa sadovna drevesa, lipa, kosmato grozdje, rožmarin, česminovec, maline, rumena prezelika, bodičevje in vresje.

Med vsemi temi naj dalje cvete melisa, klinčeci in te dajo tudi naj boljši med. Tudi rožmarin bčelam zlo diši in zatoraj bi se ga mnogo moralo na solnčnem mestu okol ulnjaka nasaditi; jegovo cvetje da v toplem in suhem vremenu naj okusnejši in naj bolj dišeči med. V okolici mesta Narbone pripravljajo bčele med skorej iz samega rožmarinskega cvetja in trdi se, da je ta med v celi Evropi naj izvrstnejši. Na cvetju fižola, ajde in bele detele najdejo bčele tudi mnogo dobrega meda; zlo hasnovito je tudi, ako teče poleg ulnjaka mali potočec, kajti bčele ljubijo črstvo vodo. „Prkt. Landw.“

Domače stvari.

Nastavljajte škvorcem škatle! Večkrat se pritožujejo kmetje in posestniki, da jim gosenice po drevju veliko škodo narejajo. Svetovali bi jim naj si priskrbijo kolikor naj več mogoče zatiravcev in pobiravcev gosenic, in sicer takih, kterim so gosenice sladka jed, kterim pa tudi nobena vejica ni preskrajna in predrobna.

Taki prekorištni in spretni trebniki sadunosnih dreves so pa škvorci, ljudem in domačim živalim jako prijazne ptice. Komaj se vrne mila spomlad že se prikažejo te žive ptice, ki v celih trumah oblakom podobnih, pol drevju in polju, po travnikih in pašnikih sami in med vranami vsakojak mrčes in gosenice pobirajo.

Naj ljubši živež so škvorcem gosenice in drugi mrčesi in jihova zalega.

Ker škvorec rad okoli človeka biva, zato se v škatli,

ako mu jo med gostim vejem na drevo pripneš, rad naseli in gnjezdi. Naj ti toraj ne bode pretežavno na drevo splezati in tolikemu dobrotniku priležno stanovališče pripraviti. Stoterno ti bode tvoj trud povrnol.

Neki pticoznanec, ki se je dolgo časa z opazovanjem teh ptic pečal se je prepričal in izrajtal, da jeden par škvorcev, ki ima navadno po 5—6 mladih na dan naj manj 300 gosenic ali pa 800—1000 drobnejših mrčesov samo za svoje mladiče polovi, starec in starka jih pa še vsak za se naj manj ravno toliko pohrustata.

Lahko tedaj vsak sprevidi, da sadovnjak, ki ima po 20—50 škvorčjih gnjezd po gosenicah ne bode tolike škode trpel.

Takih gnjezd se nahaja posebno na Českem skoro povsodi obilno po drevju ponastavljenih; zato pa tam sadunosno drevje lepše raste in sadja obrodí, da je kaj.

Gnjezda imajo tam na štiri vogle iz tankih deskic ali blanj zbita, kakih 5—6 palcev dolga in ravno tako široka in visoka; sred prednje deskice je pa okrogla luknja le tako velika, da drug malo večí ptíč od škvorca v škatlo ne more. Dobro je tudi škatlo od zvonaj temno pobarvati, da se od drevesne barve dosti ne ločí, ali pa pobarvano z suhim mahom potrositi, kajti po tem takem dobi škatla popolnoma barvo stare drevesne skorje ter škvorce tim hitreje privabi.

V Berlinu je celo fabrika, v kateri take škatle delajo, pa za nas bi bile pruske škatle predrage; napravimo si jih lahko sami.

Gospodarji, ki imate sadovnjake napravljajte si tedaj taka gnezda, ako hočete drevje gosenic obvarovati!

Grdo in zelo nespametno naravnost proti lastnemu hasku pa je mlade škvorčike iz škatel pobirati in jih potem peči. Zato so piški, rece, kavrači in druga taka perutnina ne pa toliko ljubi in koristni pevci in žlabodrači — škvorci.

F. F. Višički.

Slovenski župan.

(Dalje.)

Tedaj domoljuben in naroden naj bo vsaki župan.

Kaj pa je to, kdo je domoljuben? bo morda kdo vprašal, in kdo naroden.

Domoljuben je na Slovenskem vsak, kdor ljubi kraj, kjer se je rodil, ljubi deželo, kateri pripada njegov rojstni kraj, ljubi premili materni jezik in čisla šege in navade svojega domovja. Pa samo s tem, da ima človek take občutke v srecu, se še ne kaže domoljubnega, treba je tudi, da se v djanju pokaže, česar je srce polno. Domoljuben župan se tedaj ne šopiri z nemškimi, drugim sosedom nerazumljivimi besedami in ne piše, kjer ni neobhodno potreba, nemški, ampak v glatkem slovenskem jeziku. Ne poteguje se zato, da bi se samo zategadel, ker on sam nemški zna, sploh celej soseski nemški dopisovalo. Župan, ki je domoljuben tudi skrbi za to, da z vsemi uradnijami, kakor na primer: z okrajno sodnijo, s štibernico (dvakarijo) vse slovenski dopisuje in skrbi, da se slovenskemu jeziku dajo pravice, ktere bi bil moral že davno imeti, da se rabi na Slovenskem povsod v šolah in uradnijah. — Pa če že župan vse to stori, ali je s tem že dokazal, da je domoljuben? Ne, treba še k temu, da povsod gleda na korist in blagor in sicer kot župan vprvič svojih sosedov, potem dežele v kateri prebiva in slednjič države, kateri pripada. V ta namen se mora truditi, kolikor mogoče za omiko, poduk, blagostanje, truditi se mora in podpirati vse svobodne naprave in postave, ali prav za prav, ker svobodnih postav še nimamo, gledati mora na to, se ve da kolikor je v njegovej oblasti, da se začne svobodno gibanje. Domoljuben župan previdi, da sam s svojoj sosesko nič ne opravi, posvetuje se še z drugoj, tretjoj soseskoj, jih skuša prepričati in spraviti na svojo stran. In če je reč, za katero mu je mar, pravična, potrudile se bojo tudi te druge soseske za njo in zmagała bo pravična reč, ki bi sicer ne bila, če bi jo bil zagovarjal le en župan, le ena soseska. — Iz tega je že jasno, da vsako delo pravega župana mora biti domoljubno.

Domoljuben in naroden, te dve besedi ste drugod v bolj srečnih krajih, le ena, to je, enako reč pomenjate. Pa pri nas Slovencih, ki imamo vedno kaj posebnega, je to drugače. Pri nas je naroden vsak, ki čuti, dela in se trudi kot ud slovenskega naroda, kdor ve in trdi, da so Štajarec, Kranjec, Primorec, Gorčan in Korošec bratje, da govorijo enaki jezik, da so le po čudni nezgodi tako razkosani, da bodo pa enkrat zopet v eno samo celoto, v eno deželo združeni.

Mnogo bi se še lahko govorilo o tem, kdo je domoljuben in kdo naroden. Pa čemu, bi se tratil čas? Kdor vedno klobuk pod pazduho nosi in se po uradnijah nemškutarškim uradnikom priklanja, ta gotovo ni ne naroden ne domoljuben. Na tem bote vsakega narodnjaka spoznali, vam pa, dragi slovenski župani, naj bo to zrealo, in glejte pogosto vanj, če ste še domoljubni in narodni ali pa ne.

(Dalje prihodnjič.)

Novičar iz domačih in ptujih krajev.

Iz deželnih zborov.

Kranjski deželni zbor je imel 6. t. j. m. prvo in zadnjo sejo. V tem zboru je bral cesarski namestnik pred poldnem nemški po poldne pa tudi v izvirnem slovenskem jeziku pisano cesarjevo pismo, ktero je došlo iz Dunaja, in prvokrat so se slišale, kar Ljubljana stoji, iz stola cesarskega namestnika v domačem jeziku besede.

Po zaslišanem nemškem pismu Njih Veličanstva, reče deželni poglavar, da je že za ponedeljek odločil volitev državnih poslancev, in da mu je dr. Bleiweis izročil peticijo častite Št. Jurške duhovščine, ktera prosi, naj deželni zbor ji pomaga, da se po vzkazu c. k. okrajne gosposke v Kranju prekliče to, kar je berič Lovro Sejevec okliceval pri več crkvah zastran volitve v deželni zbor in pri tem oklicu nesramno spodkopal zaupanje duhovstva in narodnih možev. Št. Jurška duhovščina je te pomoči prosila že g. Derbitscha; ali on jej še dozdej ni rešil vloge!

Potem se vzdigne poslanec dr. Bleiweis in stavi nujni predlog: naj se brž danes volijo poslanci v državni zbor, pa tudi odborniki v deželni odbor in konča ves zbor v enem dnevu. Vsak že dolgo ve, koga bo volil; volitev je kmalu pri kraju in mi ne prizadevamo deželi nepotrebnih stroškov.

Temu predlogu so se vstavljali Apfaltern, Kromer in Dežman, kar vendar nič ni pomagalo in pri glasovanju je obveljal predlog dr. Bleiweisa. Zatim je bilo poročevanje o novih volitvah deželnih poslancev, vse so bile enoglasno potrjene le Postojnska volitev g. Obreza se je zavrgla. O volitvi Novomeški ni bilo mogoče zdaj poročevati, ker kaže se pri tej volitvi mnogo veljavnih zadržkov; ti pa se morajo za gotovo poizvediti.

Popoldne se je bralo v slovenskem jeziku cesarjevo pismo; zatim je bila naj prej volitev državnih poslancev; izvoljeni so bili grof Cornini, dr. Toman, dr. Klun, Svetec, grof Barbo in fajmošter Pintar. Vsi so volitev prevzeli.

V deželni odbor so voljeni dr. Bleiweis, dr. Toman, dr. Costa in Kromer, za njih namestnike Svetec, Kos, Kozler in Rudež. Nekako senzacijo je naredilo tudi to, da veliki posestniki, ki so si dvakrat že volili Langerja, so volili zdaj drugače.

Česki deželni zbor se je na novo zbral 6. t. m. kakor tudi Kranjski in Moravski, in dokončala se je takratna seja v soboto 13. t. m. Jegov namen je bil, kakor je to že znano, da bi volil poslance v državni zbor takraj Litave. Okoli tega namena so se tudi sukale obravnave jegove. Prvih 5 dni so se potrjevale volitve in pri tem je že bila velika borba, toda vse volitve razun Landskronske, kder se je skoz noč 66 častnih mestjanov vstvarilo, so se potrdile vkljub osem protestom in nepravilnostim pri voljenju. Nemška stranka in 54 velikih posestnikov so glasovali skupaj in na razloge se ni kaj posebno poslušalo. Veliki posestniki so tudi takrat glasovali, ko se je odločevalo o veljavnosti njihove volitve same, kar je proti vsaki zborovski navadi. Večina tega českega zbora se je po znanih zadnjih volitvah in po takem načinu potrjenja obrnola na nemško stran, da si ravno je Nemcev 1½ milion, Čehov pak 3½ miliona v deželi. Taka večina se imenuje napravljena umetna večina. Lehko si tedaj že domisli vsak čitatelj sam, kako se je godilo zaradi volitve v tako imenovani državni zbor takraj Litave. Državni predlog o volitvi pride pred posebni odsek 15 poslancev, 10 poslancev v odseku je nemških, 5 českih, poročevalec večine je Herbst, menjšine slavni Rieger. V petek pridejo obravnave pred polni zbor. Herbst prebere predlog nemške stranke naj se namreč volitva v državni zbor izvrši, kakor vlada zahteva, Rieger pak poročuje v imenu českih poslancev naj se varuje stališče prejšnega zbora, in se v takšen državni zbor, ki nima postavne podlage in cele države ne zastopa ne voli in naj se pravice dežele in krone česke ne prepustijo

kakemu dvomljivemu novemu zboru, ki zastopa samo polo-
vino celega cesarstva. Na to sporočilo pride razgovor, o-
nemške strani ni noben govornik vpisan, kakor da bi jim
razlagov ne bilo treba razvijati, ker so si večine gotovi.
Na česki strani je več govornikov zapisanih in začnejo go-
voriti seveda vsi česki; nemški poslušci pak mesto da bi se
tega razgovora vdeležili, odidejo zvečine v gostivnico se
krepčat. Tudi poročevalec večine Herbst mine. Govori so
pri koncu, Herbst bi imel kot sporočevalec besedo, pa ga ni,
to je očitno razžaljenje českih poslancev, sporočevalec se
išče in kliče, dokler da pride usta si brisaje. Med tem je
že seji bil konec napovedan. V soboto 13. še Rieger v raz-
širjenem govoru razlaga stališče česko, govori in pretresuje
dualizem in naglašuje nevarnosti, v ktere se Avstrija poda
s svojo notranjo politiko ter odgovornost odvalja na one, ki
gredo v Dunaj na tak zbor. Herbst še govori, potem pride
do glasovanja, predlog manjšine pade, Rieger še položi pro-
test podpisan od vseh 87 českih poslancev proti ravnanju
večine in razvija pravice krone in dežele česke, imenuje
namerjano volitev po oktoberski diplomi in februarjem pa-
tentu in deželnem opravniku za nepostavno, ter po trikratnem
„Slava“ klicu na Jih Veličanstvo in domovino zapustijo vsi
česki poslanci dvorano. Ostali poslanci so seveda po tem
še ostali in volili ter zbor tudi sklenoli.

— V Moravskem deželnem zboru je bil hud prepir,
pri katerem se je narodna stranka lepo in mirno obnašala,
februaristi so se vendar obnašali tako grdo, da so celo
nemški nam naj hujši nasprotni časniki odkrito izrekli, da
je obnašanje februaristov bilo sramotno. Ko so se volitve
v državni zbor začele, je narodna stranka zapustila zbornico.
Izmed narodnih so izvoljeni trije; menje voliti jih pa tudi
po volivnem redu ne smejo.

— Njih veličanstvo je imenovalo sledeče predsednike spet
sklicanih zborov v Česki, Moravski in Kranjski: Grofa Edm.
Hartig-a za višega deželnega maršala v Česki in dr. Ja-
neza Limbeka za njegovega namestnika. Eman. Dubsky-
ga za deželnega poglavarja v Moravski in dr. Avg. Wenz-
liczke-ga za njegovega namestnika, in Drag. Wurzbach-a
žl. Tannenberga za deželnega poglavarja v Kranjski in
deželnega poslanca g. Fidelija Terpinca za njegovega na-
mestnika.

— Francozi hočejo kupiti Luksemburg, deželico z zelo močno
trdnjavo na nemški meji, to vendar Prusi zelo branijo in
zatoraj je med Francosko in Prusko se podignol taki prepir,
da se misli, da bo nastala gotovo vojska med njima. Avstrija
hoče prepir poravnati in predlaže naj se skliče kongres,
kteri bi to reč spet poravnal. Bog daj, da se le bi, kajti če
nastane spet vojska, tudi za Avstrijo ni dobro. Iz Pariza se
čujejo hudi glasi, pravi se, da so ljudje z vlado zelo nezado-
voljni, in da se je bati, da se podigne punt, kteri pa bi
res napravil veliko zmešnjavo v celi Evropi.

— Reka je z Ogersko združena.

— Hrvaški deželni zbor se bo sklical 1. maja.

— Njih veličanstvo je potrdilo volitev škofa Jožefa
Strossmayerja za pokrovitelja in kanonika Franca
Račkija za predsednika jugoslovanske akademije znano-
sti in umetnosti.

— 12. t. m. so umrli v Gradcu knezoškof Sekovski grof
O. M. Attems.

— Njih veličanstvo je 30. marca imenovalo kanonika g.
Fr. Sorčiča Lavantinske škofije za stolnega dekana v
Mariboru.

— „Politik“ je na 3 mesece suspendovana, t. j. ustavljena.
Kaspar, odgovorni vrednik „Politike“ je zaprt.

— Iz Šmarske dekanije se je poslalo za Slomšekov spo-
minek 160 fl. 50 kr. in 5 frankov v zlatu.

— Iz Maribora. 31. marca smo imeli v naši narodni čitav-
nici prav veselo besedo; igrala se je tukaj prvokrat „zakon-
ska sol“, šaloigra, od g. dr. Preloga prav dobro iz nemškega
prevedena. Z urno in gladko besedo nam je predstavljala
gospa Š. srečo in blagostanje žene proti velikim nadlegam
neomozenih; imela se je res dosti učiti in zatoraj lepa hvala
njenemu trudu in veseli marljivosti, s ktero je svojo nalogo
dovršila. Tudi gospoda Š. in M. sta izvrstno igrala. Priza-
nesljiva potrpežljivost proti ženski slabosti, od druge strani
pa možka resnost, ki ženi nasprotuje, kadar je treba, ste se
g. Š. prav dobro prilogle. Za dopisavca „Danice“ še ome-
nimo, da se pri nas oni od njega tako sovraženi „l“ na
koncu deležnikov preteklega časa še zmiraj lepo izgovarja,
in želimo, da se ta navada obdrži iz vzrokov, kterih tukaj

razlagati ni priložnosti. Zarad ostrega pretresovanja pa, ki
ga je igra „Črni Peter“ v onem dopisu našla, nočemo go-
voriti, naj sodijo sami, ki so ono igro slišali in brali. -- Po
igri je bilo pevanje, o katerem se sploh more reči, da imamo
dosti pesmi, pa premalo pevcev, prvega tenora posebno po-
grešamo. Na to je sledila tombola. Družba, ki je bila
vkljub slabemu vremenu mnoga, se je zabavljala do pozne
noči. — 1. julija se bode preselila čitavnica v novo
stanovanje, ktero je najela v novo-zidani pivarni gospoda
Tscheligita.

Slovensko slovstvo.

Odgovori na vprašanja, ki so se stavila zarad popisov-
vanja Slov. Štajarja, mi še niso od vseh strani, kamor so se
razposlala, došli. Prosim torej č. gospode, ki dozdej še niso
rešili vprašanj, naj blagovolijo to skoro storiti, da se potem
vsa tvarina lahko izroči dotičnim pisateljem. Res, da poli-
tična delavnost posebno v poslednjem času nam ni dopustila
dr drugega delovanja, pa zdaj se vsaj na Štajarju za kratek
čas lahko oddahnemo in na prvo mesto stopi poduk
naroda. Ljudska nevednost je naš naj večji
protivnik. Knjiga „Slovenski Štajar“ pa ne bo samo
podučevala ljudstvo, ampak tudi vzbujala in pospeševala
ljubezen do domovine in naroda.

Da se pa bo vedelo, kako da so si razdelili predmete g.
pisatelji, priložim osnovo knjige

„Slovenski Štajar.“

Čitanka za slovensko ljudstvo.

A. Dežela.

g. spisatelj:

I. Zemljepisne razmere	prof. Šuman.
II. Zemeljske „	Andr. Pirnat.
III. Meteorologija	Ivan Žuža.
IV. Rodovitnost zemlje	dr. Gust. Ipavic.

B. Prebivalci.

V. Kulturno-historične razmere	prof. J. Pajek.
VI. Telesne razmere	dr. Jože Vošnjak.
VII. Duševne „	Bož. Rajč.
VIII. Državne „	dr. J. Serneck.

C. Narodno gospodarstvo.

IX. Statistične razmere prebivalcev	} dr. Ivan Gršak.
X. Produkcija	
XI. Obrtnost	
XII. Društva	
XIII. Trštvo	
XIV. Konsumcija	

D. Zgodovina.

XV. Zvunajna	Davorin Trstenjak.
XVI. Znotrajna	prof. J. Macun.

Ker so g. pisatelji že začeli spisovati svoje predmete,
je upati, da se ta knjiga dovrši še v tem letu.

V slov. Bistrici dne 20. marca 1867.

Dr. Jože Vošnjak.

Tržna cena

13. aprila 1867.

	V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	70	6	—	5	68
Rži „	4	45	5	—	4	—
Ječmena „	3	20	4	—	3	—
Ovsa „	1	70	2	12	1	60
Turšice (kuruze) vagan	3	25	3	80	3	—
Ajde „	3	—	4	—	2	80
Prosa „	2	8	3	20	—	—
Krompirja „	1	80	2	50	1	40
Govedine funt	—	21	—	20	—	22
Teletine „	—	24	—	22	—	22
Svinjetine črsteve funt	—	24	—	22	—	24
Drv 30" trdih seženj (Klafter)	—	—	6	90	8	—
„ 18" „ „	4	—	—	—	—	—
„ 30" mehkih „	—	—	5	—	6	—
„ 18" „ „	2	50	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	50	—	40	—	50
„ „ mehkega „ „	—	40	—	—	—	40
Sena cent	1	40	—	95	1	15
Slame cent v šopah	1	10	—	50	1	—
„ „ za steljo	—	90	—	50	—	90
Slanine (špeha) cent	34	—	44	—	—	—
Jajec, osem za	—	10	—	—	—	—

Ažijo srebra 129.25.

Narodno drž. posojilo 67.60.